

Aulis Saarijärvi

Yöhuutaja

Yöhuutaja

[Section 1](#)

[Section 2](#)

[Section 3](#)

[Section 4](#)

[Section 5](#)

[Section 6](#)

[Section 7](#)

[Section 8](#)

[Section 9](#)

[Section 10](#)

[Section 11](#)

[Section 12](#)

[Section 13](#)

[Section 14](#)

[Section 15](#)

[Section 16](#)

[Section 17](#)

[Valmistusmerkinnät](#)

Section 1

Yöhuutaja - keskiajan Perusmies

Aulis Saarijärvi ©2021

Sisällöstä:

Näistä tapahtumista on eletty 800 vuotta. Perin vähän ihminen on muuttunut pesänsuolaisten esivanhempiansa tavoista. Yhä meillä on syvällä sisällämme tahto päästä parempaan. Haluamme kiihkeästi onnellisuuden elämäämme.

Juonittelemme, pyrimme haalimaan valtaa ja varallisuutta. Olemme sivistyneen välinpitämättömiä toisistamme. Koulutus on antanut uusia välineitä tarpeisiimme. Alistamme byrokratialla heikoimpiamme. Kiellämme erilaisuuden liiallisena joukossamme.

Hahmoissamme elävät vielä Yöhuutaja, Samme, Touru, Peltotuppu, Juoksu-Jaakko ja Ilona. He ovat naapureitamme, työtovereitamme tai lähisukulaisiamme. Elämme pesänsuolaisten vanhaa perintöä jatkaen. Sen vaikutuksesta ei voi erota, eikä luopua.

Aulis Saarijärvi

Section 2

Helteinen oli toukoisen kuun kierron viimeinen viikko. Kuun asento oli vaihtumassa Ukkojumalan valojuhliin, suureen keskitaivaan auringonkierron riemuun. Sinertävä utu väreili suolla, jota aurinko porotti. Alkukesän kaikki äänet kantautuivat tuhansista eläinten suista, tuulen hengestä ja lintujen nokista. Niiden kiimaisista taisteluäänistä täyttyi vihertävä luonnon syli. Aamu oli karkottanut viilentyneen yön seisovan ilman. Niinijoen töyräällä puuhasteli miesjoukko.

Eilen oli tehty lautta valmiiksi. Kadettiin kahdeksan pystyyn kuivanutta keloja ja sidottiin ne poikkitukeilla pajunvitsoilla löyhästi yhteen. Vedessä turvotessaan ne kiinteytyisivät tiukalle. Lautan päälle oli nyt aamulla kiinnitetty kaksi haapiota. Niissä oli pesänsuolaisten viime talven turkissaaliista osa.

Turkiksen olivat käärittynyt taidokkaasti rullille siten, että aina päällä oli paksuin hirventalja ja sisällä suojassa hienoimmat nädän ja ilveksen turkit. Pahassa tapauksessa saisi lautta kaatua ja haapiot irtoisivat kuormineen turvaan. Se oli Yöhuutajan keksintö. Kerran oli lauttaturmassa menetetty puolet saalisnahkoista.

Aamuvarhaisella oli kylästä miesjoukko lähtenyt turkiskääröt harteillaan. Viileässä ilmassa oli taivallettu yhdellä lepotauolla lautalle. Tavarat sidottiin keveisiin haapioihin. Pieni neuvottelu pidettiin ennen lähtöä.

Lähtijöinä markkinoille oli poikkeuksellisesti kaksi nuorempaa miestä. Molemmat kuitenkin käyneet jo vaihtomarkkinoilla ja tiesivät kaupankäynnin taidon. Lisäksi talven saaliista oli tässä vain kolmannes. Sekin oli heistä toisen, Yöhuutajan, keksintö. Aikaisemmin vietiin kerralla kaikki näkyville, jolloin ostajat saivat tinkiä itselleen

edullisen hinnan. Nyt olisi tilanne toisin. Ostaja voi ajatella, että saalis on noin huono kaikilla, joten pitää maksaa korkeampi hinta. Toisaalta, jos saalis vaikka matkalla ryöstettäisiin, tai sille tapahtuisi jotakin muuta, olisi vielä kaksi kolmasosaa varalla..

Tourunpoika oli kyläpäällikön esikoinen. Suoraryhtinen ja voimakasrakenteinen mies, jolla oli yli kolmekymmentä suvea takanaan. Hänet isänsä oli laittanut nyt ensimmäisen kerran vastuullisena johtajana matkaan.

Touru itse oli sairaana. Hän, kyläpäällikkö Touru, oli kastunut ja kylmettynyt hirvenhiihdossa huhtisen kuun lopulla. Hän joutui hiihtämään haavoilla olevan hirven kiinni ja taisteli sen hämärtyvässä illassa sulalammikkoon. Ehti päälle suolestuksessa kylmenevä yö. Tulukset olivat märkinä. Hän veti pois hirveltä sisäelimet. Ryömi sisään hirven vatsaonteloon nukkumaan pois viiman ja pakkasen kourista.

Aamuyöllä oli sudet haistaneet sisälmykset. Ulvoivat paikalle laumaa kokoon ja mässäilivät. Touru oli hieman jo kangistuneen hirven sisällä ja ponnisteli puolustamaan saalistaan. Sudet olivat myös kiinnostuneita hirvestä. Kasa sisäelinsapuskaa oli tehnyt johtavat yksilöt jo kylläisiksi. Alempiarvoiset päättivät saada Tourun saaliin. Alkoi tunteja kestänyt taistelu.

Touru raahasi kahden miehen voimillaan hirven kauemmas, lähelle kahta pystyyn kuivanutta kuusta ja pihkaista tuulenkaatoa. Tulukset olivat vieläkin keltovottomat, mutta vanha tulen hieronta kepillä, toimi. Kuusen kuivaa naavaa, pihkaa, tuohen hienointa pintanöyhtää ja ohuita kelonlastuja hierontakuoppaan ja alkoi vimattu kepin kämmenten välissä pyöritys. Hän painoi hierontakeppiä rintaansa vasten olevaan kapulaan ja sai keppiin vauhdin. Aluksi ei näyttänyt tapahtuvan mitään. Piti myös välillä vilkaista ympäristöön. Siellä käyskeli puolen tusinaa sutta tarkkailemassa. Muutama jolkutteli sulattelemaan ruokaansa kauemmas kuivalle rinteelle.

Ensimmäinen sininen savukiehkura nousi. Tourulta pääsi mielihyvän hörähdys. Savu lisääntyi. Hellästi hän puhalsi siihen ja naava alkoi saada jo liekin mallin. Päälle varovasti laskettiin tervaskiehkuraa ja koivun tuohta. Tuli oli sytytetty ja pien pienemmät klapitkin räiskyivät. Siitä Touru hetken päästä kantoi palavat kekäleet kuivaneen kuusen juurelle. Samalla rohkeimmat sudet kävivät näykkimässä hirvenraatoa. Ne sai Touru kar- kotettua pelkällä karjaisulla.

Kuusi alkoi hitaasti palaa juurelta. Sillä oli kolme merkitystä. Tuli pitäisi näkyä kylään ja jonkun lähdeittävä katsomaan mikä merkki se oli. Se pelotti susia kauemmaksi ja antoi lämpöä.

Touru tunsu voittaneensa tämän hirven itselleen. Sudet olivat kuitenkin taas kokoontuneet kiertäväksi ja ulisevaksi kehäksi. Joku aina otti muutaman askeleen lähemmäs. Seuraava kävi näykkäämässä hirven jalkaa tai kaulaa.

Touru ei välittänyt niistä. Hän teki kiireellä parin sylen pitkiä keppiä, joihin satoi pihkaista puuta, naavaa ja viimekesäistä heinää. Niistä tulisi soihtuja. Samalla hän tarkkaili palavaa kuusta. Sen ylimmätkin oksat olisivat kohta täydessä roihussaan. Silloin sen savu ja liekki viimeistään näkyisi kylään. Pitäisi vain kohta sytyttää toinenkin kuusi varmuudeksi. Kaatuneesta kannosta riitti nuotioon tavaraa vielä pitkäksi toviksi. Hän riisui päällimmäisen viittansa kuivumaan tulenloimuun. Samoin piti kuivatella kengät ja niiden sisällä olevat heinät.

Touru oli kokenut ja kylmähermoinen kyläpäällikkö ja monissa täpärissäkin metsästysreissuissa ja taisteluissa karaistunut. Hän tiesi, että sudet eivät tosis- saan pyri tulen piiriin ja päiväaikaan hänellä ei ole mitään hätää. Kylästä pitää jonkun ehtiä paikalle ennen iltaa. Hän veti hirven vielä lähemmäksi nuotiota.

Päivästä kului pitkä tuokio. Toinenkin kuusi paloi. Sen savu olikin sankempi ja liekit nuolivat korkealle. Tuon

savun vasta olivat kyläläiset nähneet. Paikalle lähti heti Harmaaheikki ja Samme. Molemmat olivat taistelijoita ja taitavia erämiehiä. He laittoivat sukset jalkoihinsa, vaikka pälvä oli enemmän, kuin lunta. Suksilla pääsi nopeasti suoraan upottavienkin kohtien yli hiihtäen, vaikka välillä ne olisivat vaivaksi sulassa maassa. Kukaan ei tarkkaan tiennyt mitä tuli tarkoitti, mutta tiedettiin, että Touru oli siellä ja hän ei turhaan apua pyydä.

Mukaan otettiin toiset viinilliset nuolia ja varakeihäät. Miehet suorastaan kiisivät varjoisessa lumessa alkumatkan.

Touru huomasi, että kolme sutta oli raivoisan nälkäisiä. Ne pyrkivät jopa valehyökkäyksillään ajamaan Tourun pois hirven luota. Touru päätti ampua yhden varoituksesi. Hänellä oli vain kolme vahvaa rautakärkistä nuolta jalkajouseen. Piti siis laukaista vatsasta läpi, että nuoli jäisi lähelle noudettavaksi. Hän otti jousen esille. Tarkasti jänteen tiukkuuden. Pani molemmat jalkansa jousen päässä olevaan lenkkiin. Kiinnitti kaulansa ympärillä olevan vetoremmin jänteeeseen ja suoristi selkensä. Siten jänne tuli varmistuskoukkuun kiinni. Nuoli tarkasti paikkaansa ja odottamaan.

Vanha naarassusi oli jo pariin otteeseen hampaita näyttäen valehyökännyt. Nyt se käyskeli entistä rohkeampana kymmenen askelen päässä. Touru päätti ampua siihen heti, kun se kääntyy poikki päin. Silloin nuoli menisi mahasta läpi ja sen voisi noutaa pois.

Susi tuijotti ja kääntyi. Tourun käsi kiristyi laukaisuivivulla. Hän oli ampunut tällä jousella tuhansia nuolia. Se oli kuin kasvanut hänen käsiinsä. Nuoli meni aina siihen, mihin hänen silmänsä ja käsivartensa sen osoitti. Kuului vaimea tsump, kun nuoli lähti. Se lensi tuon kymmenen askelta äärettömän lyhyessä ajassa. Rautainen, kolmeen suuntaan taottu kärki iskeytyi aivan suden kylkiluiden taakse.

Nuoli repi suolia, hajotti maksan ja katkaisi suuren verisuonen. Lopulta se tuiskahti pystyyn maahan suonpinnanhiekkaiseen kumpareeseen. Susi hypähti ja kierähti osuman voimasta ympäri. Se päästi kimakan ja hämmästyneen kiljunnan, pyrkien pystyyn. Takajalat eivät kantaneet. Se raahautui kauemmaksi vain etujaloillaan. Lajikumppanit valpastuivat ja tulivat hampaat esillä lähelle. Naaras murisi suu vaahdossa. Joku jo nuoli verivanaa. Sen haju pillastutti suuren uroksen, joka loikkasi naaraan kurkkuun. Samassa oli kolme muuta jo repimässä nuolen aukkoa suuremmaksi. Naaras päästi kuolinhuudon ja sen raato muuttui ravinnoksi.

Touru oli tottuneesti heti laukaisun jälkeen virittänyt jousen uudelleen. Palava soihtu toisessa kädessä hän rauhallisesti käveli noutamaan nuolensa takaisin. Katseltuaan suolle hän kirosi. Sieltä juosta jolkutteli lisää susia. Ainakin neljä harmaata tuli kuivia paikkoja pitkin kierrellen lähemmäksi.

Ensin sytytetty kuusi alkoi olla juurestaan heikko. Se kaatuisi tovin kuluttua. Touru päätti työntää sen tuulenkaatokannon päälle. Siihen pitäisi saada ristiin myös toinen, niin siinä olisi tulinen puolustusasema pimeään saakka. Sen sisään jäisi hirven raatokin. Hän nojasi voimalla kuuseen. Se kallistui, mutta vielä sen sisus oli kaatamista vastaan. Siihen piti lyödä kirveellä koloa, ennen kuin se suostui kaatumiseen.

Sudet häipyivät hämmästyksestä kauemmaksi suhisevan ja räiskyvän tulisen puun rojahdettua tuulenkaadon päälle. Pian kuitenkin heihin palasi rohkeus hiipiä lähemmäksi.

Paikalle saapuneet sudet näyttivät olevan samaa laumaa, koska nuuskimisen ja pienen ärhentelyn jälkeen heidät hyväksyttiin mukaan. Lähettyvillä kuului lisää ulvontaa. Sieltä saapui vielä kolme juoksujalkaa. Joukossa johtava naaras, jonka läsnäolo sai lauman vimmaiseksi ja niiden halu raadella Touru hirvineen lisääntyi. Toistaiseksi

tuli piti heidät kurissa. Touru katseli puiden ohentuvaa hahmoa jo huolissaan. Ne eivät kestäisi pimeään saakka. Silloin olisi päätettävä puolustaako hirveä, vai pyrkiäkö kävellen kylään.

Harmaaheikki ja Samme pitivät suurinta kiirettä. Tulenloimu oli vähentynyt. Kirkas aurinko enää paljasti savun paikan.

- Siellä poltettiin pystypuu, totesi Samme suupielestään. He arvioivat, että menee iltapäivään saakka päästä paikalle, koska suo tuli raskaammaksi ja pälvien jää sulivedeksi.

Touru katseli aurinkoa. Sen kaari oli ohittanut jo eteläisen korkeutensa. Se viistosti painui lounaaseen. Hämärään oli noin kolme täysi tovia ja täyteen pimeyteen kuusi. Se vaati kohta päättäväisyyttä. Toinen palavista kuusista oli kaatunut hieman väärään paikkaan. Siitäkin oli hyötyä, mutta kunnan hiillosta siitä ei saisi, kuin viemällä lisää poltettavaa sen viereen.

Tourun vaatteet olivat kuivat. Hän oli myös hätistelyn tiimellyksessä saanut lämmitettyä tuohikontistaan kuivattua lampaan reittä, lanttua ja ruisleipää. Se teki mielialalle hyvää ja taistelutahto nousi melkoisesti.

Hän katseli susilaumaa. Siihen oli tullut lisää vielä ainakin puolentusinaa nälkiintynyttä ja laihaa otusta. Merkillisesti vanha lauma sietä nämä mukaansa. Se tarkoitti, että oli alkamassa tarkempi piiritys ja ajan kanssa kamppailu.

Kotvasen kuluttua Tourun piti päättää tekemisistään. Lähtemällä nyt ja jättämällä saaliin, hän ehkä pelastaisi nahkansa vähällä vaivalla. Hän ehtisi hiihtää ennen pimeää kylään. Oli kuitenkin mahdollisuus, että lauma jakautuu kahtia ja alkaa ahdistaa häntä matkalla. Jousi on, mutta nuolia vähän. Keihäsmies häviää jossakin vaiheessa aina viidelle sudelle.

Lähtemistä hillitsi toinenkin asia. Oli jo mennyt muutaman kerran Tourun kropan läpi hirvittävä kylmän tunne. Nyt se tuntui jäävän jatkuvaksi olemiseksi. Kuumeen punarusotus lisääntyi naamassa. Vatsaakin jomotti poikkeuksellisen kirpeästi. Hän tiesi saaneensa kylmää ja kuumesairaus oli nousussa. Sellaisia miehiä hän oli nähnyt ennenkin. Muutamassa hetkessä voimista katoaa puolet.

Ei kykene enää kunnolla huomioimaan tarkasti ympäristön tapahtumia. Alkaa pakosta halu levätä ja olla turkiksien alla lämmittele mässä. Hän tiesi, kuinka voi silloin käydä parhaallekin metsänkävijälle. Susilauma vaistoa heikkouden ja hyökkää arvaamatta. Se on sitten siirtymistä esi-isien luokse. Hän päätti ampuu taas yhden lähelle tulleen hyvin syöneen suden toisille raadeltavaksi.

Jousen virittäminen oli työlästä. Se toki on kylän vahvin rautakaari, mutta aina hän sen oli yhdellä nykäisyllä helposti virittänyt. Nyt piti oikein ponnistaa tosissaan. Aikaisemmin ammuttu nuoli taas paikalleen varren uraan ja odottamaan. Laihoja oli toki lähellä, mutta pitäisi saada syönyt ja voimakas. Siitä riittäisi muille ja se saattaisi ennen kuolemaansa raadella varomatonta, josta taas veri valuisi. Uusi susi joutuisi toisten hampaisiin.

Kesti pitkään ennen kuin yksi lihava tuli vaanimaan kierrokseen noin viidentoista askeleen päähän. Se oli varovainen ja alati valpas. Touru tähtäsi taas maahan. Susi vaistosi jotakin, hetkellä, jolloin Touru laukaisi. Se kyyristyikin paikalleen. Touru tiesi heti, että nuoli kyllä osuu, mutta selkärangan luusta se otti kimmokkeen taivaalle. Nuoli lensi ainakin sadan askeleen päähän lauman taakse.

- Nyt on vain kaksi nuolta! tiuskaisi Touru itselleen vihaisena.

Ammuttu susi ei pannut enää vastaan syöjilleen. Sitä alkoi repiä kymmenen ahnasta suuta joka puolelta. Ne olivat niin nälkäisiä, että johtajasuden kunnioituskin oli poissa. Se joutui kilvan hotkimaan paloja suuhunsa.

Auringon lämpö oli haihtumassa pois. Tummui jo itäinen taivas ja pakkaneen alkoi kiristyä. Ensin menivät riitteeseen pienet lammikot ja perässä jäätyi pälvien reunoilta lumikin. Väärään paikkaan kaatuneen kuusen latva oli pudonnut suovillaiseen mättääseen ja lähtenyt kytemään. Siitä levisi sankka savu. Sudet selvästi säikkyivät turpeen ja kuivan ruohon savua. Touru haki kaksi kourallista suovillaa ja sytytti ne palamaan. Toisen hän laittoi jo pakkasesta kangistuvaan turvekohoutumaan. Se syttyi sitkeäksi ja savuttavaksi keoksi. Toisen hän laittoi aivan hirven viereen vanhan juurakon alle. Sekin alkoi hitaasti palaa. Sudet tulivat epävarmoiksi. Osa oli saanut riittävästi syödäkseen, joten oli paikallaan vetäytyä kauemmaksi lepäämään.

Väkisin hän viritti jousen, sillä hänestä on parempi ampua vielä, kun voimat riittävät ja sudet saisivat ensihätänsä syödä toisiaan. Laukaus meni melko hyvin. Nuoli jäi pystyyn suden taakse hakuetäisyydelle. Siinä edessä oli liian monta ammottavaa suuta läähättävine kielieneen. Kyllä tämäkin haavoitettu revittiin, mutta se pani sen verran vastaan, että raapi hampaillaan pienikokoisen naaraan kypälään syvät haavat. Muutama laiheliini, jotka eivät mahtuneet raateluporukaan, kiinnostuivat vuotavasta kypälästä. Ensin ne vain nuuskivat. Seuraavaksi haavoittunut huomasi vaaran ja kyyristyi puolustukseen. Se oli merkki muille ja hänet kaadettiin kumoon.

Viimeisen jousenjännityksen tekeminen vei voimia. Se onnistui vasta kolmannella yrittämällä. Touru käsitteli joustaan huolimattomasti. Se laukesi ennen aikojaan. Nuolta ei kannattanut noutaa. Se jäi kiinni kauas kitukasvuisen puun kylkeen.

Läpi kulki huonon olon tunne ja hirveä kylmänhorkka. Oli pakko kintaat savuten käydä vetämässä palavat latvukset suojaksi ja kyyristyä hirven taakse odottamaan. Touru ei pelännyt kuolemaa. Hän oli vain äärettömän vihainen itselleen, ettei ollut jättänyt hirveä

susille ja hiihtänyt vielä hyvävoimaisena kotiin. Nyt siihen ei ollut mahdollisuutta. Oli luultavaa, että kylällä ei oltu nähty savua ja tulta. Niitä voitiin myös tulkita väärin, eikä katsottu tarkastamisen arvoiseksi. Kumpi vain, mutta Touru tiesi, että ensi yö olisi hänen kohtaloyönsä. Sudet olisivat jo riittävästi syöneet ja pelkäisivät savua ja hehkua tai tulisivat joukolla päälle. Hän sytytti soihdun käteensä ja hätästi laumaan kauemmaksi.

- Savu haisee ja loimoa näkyy!

Huusi Samme taakseen. Hän kiristi vauhtiaan. He hiihtivät vielä tovin. Saapuessaan paikalle heidän piti survoa hengiltä kaksi sutta, jotka hyökkäsivät vasten keihästäkin. Tulen takana taisteli Touru hengestään. Hänen keihäänsä oli tarttunut suteen ja toinen peto oli takaa kurkottamassa kurkkuun. Puukollaan Touru veti vihan raivoissaan siltä vatsan auki. Sitten hän epätoivoisesti repi keihästään irti. Se oli kuitenkin suden luiden välissä kiinni. Touru nousi puukko kädessä ottamaan vastaan seuraavaa hyökkääjää.

Hämmästykseksi hän huomasi lähimpään suteen iskeytyvän nuolen. Sitten varjosta nuotion valoon sukelsi Harmaaheikki, joka kaatoi keihäällään toisen suden. Hän löi sen läpi rinnasta ja riuhtaisi keihään uuteen iskuun. Samme jätti sukset hirven viereen ja ampui lähintä ulvovaa. Se poistui tuskasta huutaen pimeyteen.

- Oletko pahasti haavoilla?

Tiedusti Samme kumartuneena Tourun puoleen.

- En haavoilla, mutta kuumeessa ja saamassa kylmätaudin. Puolustin tuota saalistani koko päivän märkänä. Kaksiko teitä on?

- Minä Harmaan kanssa.

Vielä hetken kohennellun nuotion räiskyvässä valossa näkyi susia ärisemässä. Ne olivat liian kaukana ammuttavaksi ja vetäytyivätkin hiljalleen suolle. Harmaaheikki kulki soihdun kanssa keräämässä nuolia talteen ja toi kuivaa puuta sylillisen mukanaan. Saatiin

kunnon nuotionroihu. Touru peiteltiin sen lähelle ja neuvoteltiin. Lämmitettiin hiilloksella vettä kuumaksi vuohenrakkopussissa. Se oli yleinen juomaveden kuljetustapa. Touru joi höyryävää vettä kokonaisen rakon. Söi päälle tirisevää lihaa ja kuumennetun nauriin.

Samme sanoi osaavansa suoraan takaisin kylälle pimeässä ja kantavansa puolet hirven parhaista paloista. Harmaaheikki lupasi ottaa hartioilleen toisen puolikkaan. - Jos Touru vain jaksaa itse kävellä mukana. Hetken päästä pakkaneen on kovettanut suon kantavaksi. Voisi hän tietenkin hiihtää.

Hirvi lyötiin poikki keskeltä. Samme otti etujalat nahkaremmillä selkäänsä. Harmaaheikoille sidottiin takapää. Sisäelimet jäivät siihen jäätyneeseen kasaan. Touru otti omat ja Harmaan aseet. Jokaiselle oli soihtu. Niitä poltettiin vain yhtä kerrallaan.

Pakkasen kireässä yössä kuului susilauman vihainen ja surumielinen ulvonta. Kolmen miehen jono eteni hitaasti Pesänsuolle päin. Loppumatkasta kaikkien piti laskeutua istualleen huilaamaan. Touru väsyi eniten. Päätettiin jättää raskaat aseet siihen. Joku noutaa ne aamulla pois. Susilauma ei seurannut. He kulkivat aina kolmesataa askelta ja istuivat niin, että hengitys tasaantui. Siitä pystyyn ja sama matka ja huilaus.

Aamun kajo oli idässä pilvien reunassa, kun kylän koirat vainusivat saapujat. Pian oli miehiä ympärillä auttamassa. Kaksi lähti noutamaan aseita. Päädyttiin kylään hirven kappaleiden kanssa ja Touru laitettiin kotonaan loimuavan tulen eteen karhuntaaljan alle nukkumaan. Monta päivään hän houraili ja yski. Luultiin menemisen isien luokse olevan lähellä.

Yrteillä ja hengittäen terveys savua nahkan alla hän hiljalleen toipui. Tuo savu oli saviastiassa palavan pihkan, jäniksenkarvan, villimarjanpensaalla lehtien, voikukanjuuren ja monen muunkin kytemisestä syntyvää savua. Sitä piti vetää henkeen ja pitää sisällä ja puhaltaa

pois kymmenen kertaa. Ensimmäisellä kerralla Touru pyörtyi.

Tämän keinon oli opettanut heille poiskarkotettu tietäjä. Siihen kuului vielä polttaa vuohensorkka, kuivattua särjensuomua ja kaarnaa. Saattoi olla, että se auttoi. Monet kuitenkin siihen kuolivat. Touru toipui joka tapauksessa toukoajan aikoihin jo kävelemään pihassa. Yskä oli jäänyt. Siinä oli välillä verisiä hyytymiä, joita hän salaa sylki pois. Tämä oli syy, miksi Tourun poika nyt oli viemässä Yöhuudon kanssa kauppatavaraa vaihtoon Lauttakylään.

Tiedon Lauttakylän markkinoista oli tuonut Juoksu-Jaakko. Hän oli ollut kalassa ylhäällä ja käynyt paikalla. Sinne oli skoonelainen juuttikauppamies tullut kolmella pikkuisella soutualuksellaan. Mukana oli pesäsuolaisten vanha tuttava, suomea ja lättilä ja karjalaa haastava Vilikki. Oli asetettu voimaan uppsalalaisen piispan julistama kaupparauha, joka tarkoitti, että kaupustelijoita ei ryöstetä. Kauppatavarat sai vapaasti viedä kyliin. Juoksu-Jaakko oli ripeästi läpi valoisan yön kävellyt seuraavaan puoleenpäivään mennessä kylälle kertomaan asiansa. Ennen matkaansa hän vaihtoi saaliinsa kahteen verkkoon ja kouralliseen kovia metallikoukkuja. Se oli melkoinen matka taivaltaa Juoksu-Jaakollekin kevätmärkien metsien läpi.

Nyt työnnettiin kauppamiesten lautta Niinijokeen, matkalle vaihtoja tekemään. Saattajat heiluttivat käsiään. Kevättulvaa virtasi vielä soilta ja metsistä. Joki juoksi melko vuolaasti. Matkalla olisi muutama matala koskipaikka, mutta nyt korkean veden aikaan niistä pitäisi päästä läpi helposti. Vaikeampaa oli väistellä rannalta joen päälle kasvavaa puustoa ja pensaita. Ne roikkuivat jo lehdistään raskaina veden päällä.

Tourunpoika meni eteen ohjaamaan ja Yöhuutaja piti suuntaa pitkällä m elaseipäällä perästä. Virta vei mukavasti ja päivän mittaan pitäisi ehtiä jokien yhtymäkohtaan. Siitä alkaisi leveämpi Loimimaan joki, joka vuorostaan liittyy Lauttojen kylässä, tai Lauttakylässä

uusiin virtoihin. Siinä oli kauppapaikka ja siellä vaihdettaisiin tavarat. Piti vaihtaa kuparikattiloita, keihäänkärkiä, nuolenkärkiä, suolaa, kirveitä, lapio, tai kuokka ja solkia vaatteisiin. Vielä jos mahdollista, piti saada kipinärautoja, kalastajalankaa ja puukkoja. Matka oli miehille mieluisa, sillä vaikka heidät molemmat mitattiin kylällä eturivin miehiin ansioineen, oli markkinakaupan kävijä vielä muita arvostetumpi.

Päivä oli iltaisessa, kun tuli joenhaara vastaan. Se oli Lomimajoki. Sen alkujouret olivat pohjoisempana Hämeen miesten laajoilla alueella. Koko päivä oli pitänyt väistellä ja nostella nuoria taipuneita koivuja. Oli välillä pakko puskea pajukkoa voimalla sivuun sauvaa hyväksi käyttäen. Nyt joki muuttui riittävän leveäksi ja hitaammin virtaavaksi. Loppumatka olisi lähes pelkkää maisemien katselua ja lepoa.

He söivät kontistaan kuivalihaa ja haukkasivat nauriista. Vettä kaapattiin joesta tuohisella ja ryystettiin päälle.

- Tämä on mukava matka, totesi Tourunpoika.

Yöhuutaja oli pitkään hiljaa. Hän oli kyllä puhelias ja mielellään jopa väitteli asioista, mutta nyt häntä askarrutti eräs asia. Hän oli luonteeltaan keksijä. Aina piti suunnitella parannusta tarvekaluihin, tai keksiä peräti uusi laite helpottamaan elämää. Oli lukuisia parannuksia, mitä kylällä oli hänen mietteistään tehty. Nyt hän askaroi sellaisesta jalkajousesta, jossa olisi useampi nuoli aina valmiina. Tarvitsisi vain vetää jänne tiukalle ja aina uusi nuoli ponnahtaisi uraan ammuttavaksi. Sellainen ei hänen mielestään olisi mikään mahdoton keksiä, jos olisi kylässä sepällä kunnon ahjo ja riittävästi rautaa kokeiluun. Raskaampihan siitä varresta varmaan tulisi.

- Olisi se metsällä komeaa rojauttaa peräkkäin viisi nuolta vaikkapa hirvilaumaan. Toisaalta jalkajousi voisi olla sellainen vivusta jalalla vireeseen painettava. Sitä pitää miettiä ja kehittää.

- Minä luulen, että kannattaa mennä yöksi rantaan ja saapua Lauttakylään vasta aamusta. Se on parempi. Emme joudu vartioimaan tavaroitamme, jos siellä on paljon väkeä. Eikä tarvitse mahdollisesti joutua painitappeluun Hämeen väen kanssa.

Yöhuutaja ehdotti. Tuli leveä suvanto. Sen vasemmassa reunassa ei ollut virtaamaa lainkaan. Sinne lautta ohjattiin. Seipäät painettiin pajuvitsojen lenkeistä syvään pohjamutaan. Lautta jäi rannasta muutaman askeleen. Siinne pitäisi pyrkiä kahlaamalla upottavassa liejussa. Yllätyshyökkäys olisi mahdollista vain vettä pitkin ja töyräältä ampuen.

Torunpoikaa, eikä Yöhuutajaa, ei väsyttänyt. Loppumatka oli ollut helppo, melkeinpä pelkkää istuskelua ja maisemien katselua. He olivat vielä syöneet nauriit ja savustetut siiat. Nyt olivat vain hyttysset kiusana. He juttelivat hiljaa toisilleen.

- Isä on paljon pahemmassa kunnossa, kuin tiedätte. Hän yskii verta, mutta kätkee sen hyvin. Luulen keuhkojen olevan kylmästä pilalla. Se tietää kohta kuolemaa. Kukaan ei ole pitkään kylässä elänyt veriyskösten kanssa.

Yöhuutaja kääntyi yllättyneenä kysymään.

- Miten sitten tehdään suunnitelmat tulevaksi talveksi? Isäsi on sen tehnyt jo kaksikymmentä suvea. Minä luulen, että hämäläiset ja ristinmiehet alkavat ahdistella meitä heti kuultuaan kuuluisan Tourun menneen Manalan Walhalaan. Voihan veritauti vielä antaa periksi. Hyvinhän hän käveli eilen ruismaan ympäri.

- Niin käveli. Tuli pirttiin yski verta, poltti savua ja valitti ensimmäisen kerran itsekseen. Sitä en ole koskaan kuullut hänen suustaan!

He aprikoivat kylän kohtaloa yli pimeimmän keskiyön ajan. Sitten vuorotellen torakahtelivat kuunnellen luonnon ääniä. Aamun punerrus sekoittui jokivedestä leijailevaan usvaan. Suuret kurjet huusivat merkkiääniä ja

metsälintujen soidinkujerrus heräsi kaikkialle. Kumpikin oli valmiina torkuistaan heti hyökkäykseen.

Ei viime vuosina ole kauppamiehiä juurikaan ryöstetty. Hämeen miehet, tai osa heistä eronneita, olivat yksinäisiä miehiä rosvonneet. He pitivät aikaisemmin sissijoukkoa. Heistä oli jotkut vangittu ryöstöjen yhteydessä. Jotkut olivat saaneet vammoja loput tulleet liian vanhoiksi. Näin kaukana rannikosta ei enää menneen ajan, mutta vielä viikinkimiehinä itseään väittävät käyneet. Vanhat sanoivat todellisten viikinkien kuolleen jo kymmenen sukupolvea sitten. Nämä olivat kurjia roistoja veneineen!

Suoranaiset rosvokoplat syntyivät, kulkivat ja menivät muualle. Heistä oli ainainen vaara ja huoli. Niissä saattoi olla mukana hämäläisiä, varsinaisen Suomen miehiä, rannikko-svenskuja ja jopa pohjoisesta tulleita kainuusaamelaisia. Yleensä verenhimoista ryöstävää joukkoa, joille ei ollut talveksi paikkaa asettua. Siksi kesällä ryöstettiin varastoon niin paljon, kun ehdittiin. Vallattiin jokin syrjäinen kylä taloineen ja vietettiin talvi siinä. Kylän miehet surmattiin. Nuoret naiset pakotettiin huoraorjiksi makaamaan. Keväisin nuo kidutetut ja raiskatut naisparatkin löytyivät ruumiina.

Näitä sakkeja vihasivat kaikki. Heitä tuhosivat hämäläiset ja rannikon kalastajatkin. Uppsalalaiset ristinmiehet olivat heidät katkerasti kironnet. Lupasivat taivasonnen kaikille, jotka niitä tappavat. Ei vain oikein tiedetty mitä se tappamisesta palkkioksi saatava taivasonni merkitsi. Kerran tuollainen joukko oli lähestymässä Pesänsuota. Parikymmentä miestä aseineen odotteli suon kunnollista jäätymistä. Heidät oli kuitenkin huomannut Samme retkillään. Hän pääsi osaksi selville niiden tarkoituksesta tulla kylään hiihtämällä heti ensimmäisen pakkasen ja lumen aikaan. Tieto tuotiin Tourulle. Hän otti mukaansa kaksikymmentäviisi parasta taistelijaansa. He

lähtivät kävelen raskaassa aseistuksessaan Sammen ohjaamana roistojen leirille.

Yöllä, kesken synkimmän syksyn pimeyden, he siirtyivät kiertäen ympäri roistojen leirin. Näillä oli vain yksi heikko vartija, jonka niska taitettiin äänettömästi. Osa oli jo paneutunut turkiksiin ja loimun lämpöön uneen. Muutamat juttelivat mutisten hiljaisesti ja hoitelivat askareitaan.

Tourun nuoli singahti pystyssä olevaan mieheen. Samassa vingahti neljätoista muutakin maaleihinsa. Hirvittävällä sotahuudolla pesänsuolaiset hyökkäsivät keihäineen nuotiolle. Yksi haavoillaan ollut säästettiin.

Haavoittunut oli kaikeksi onneksi varajohtaja, mies, josta mustat ristinkaavut antavat osuuden taivasta. Häntä kuulusteltiin. Mies ei halunnut puhua mitään. Harmaaheikki otti nuotiosta suuren kekäleen kintaillaan ja laittoi sen miehen turkisviitan alle. Se kärysi ja paloi siellä tovin ja mies puhui.

Mies paljasti, että heti ensimmäisen kohmettuman ja pikkulumen aikaan he olisivat tulleet. Ensimmäinen olisi yöllä sytytetty muutama asumus. Sammutushämmin aikana olisi hyökätty aseettomien miesten kimppuun. Heillä oli tarkoitus häätää pesänsuolaiset matkoihinsa ilman aseitaan ja loput tappaa. Lisää häneltä kysyttäessä hän paljasti heillä olevan lähellä kätkettynä koskelaisten talvivarasto. Siinä on paljon kuivattua ja savustettua kalaa, valmistettuja turkiksia, kuivalihaa ja ruista. Sinne olisi vain kävelyn matka.

Ihmeteltiin minkä koskelaisten. Senkö, jotka asuvat Lauttakylän virrasta haarautuvan joen alkuvesillä idässä, vai tuon, joka Loimivirtana tunnetaan latvoilla etelässä, lähellä Paimivirtaa. Mies vastasi sen olleen juuri näiden paimiolaisen veden äärellä asuvien.

Se oli sakkia, joiden kanssa pesänsuolaisilla oli ollut hankaluuksia aina. Monta kesää taaksepäin ne olivat hukuttaneet Karhuturkin veljen. He olivat saaneet

molemmat Karhaturkit kiinni miesvoimalla eräällä metsälammella.

Ryöstivät aseet ja pakottivat heidät kantamaan saaliistaan Koskelle. Perillä Karhaturkin veli oli voimiltaan aivan lopussa. Koskelaiset huvittelivat paaskaamalla hänet virtaan. Miesparka pyrki uimaan toiselle rannalle. Siellä häneen paiskattiin iso kivi. Kivi iski päähän ja virta tempaisi miehen mukaansa. Karhaturkkia pideltiin kiinni monen miehen käsivarsilla ja hän voi vain tuskissaan katsoa veljensä hukkuvan ja virran pyörittävän ruumista joenmutkan taakse.

Sitten he olivat ylimielisyydessään vapauttaneet Karhaturkin. Antaneet hänen lähteä pois, mutta kotvan kuluttua pari innokasta nuorukaista säntäsi jousineen hänen peräänsä. Heidän piti tappaa Karhaturkki. Se olisi ollut nuorukaisten osoitus miehiksi tulostaan. Toisin siinä kuitenkin kävi.

Nuorukaiset olivat sangen kokemattomia. He olivat niin varmoja ylivoimastaan, että eivät matkallaan huomanneet, että Karhaturkki olikin heidän takanaan. Kädessään miehen mittainen halko hän löi molemmat pois siitä metsästyksestä ikuisuuteen. Karhaturkki otti aseet ja käyttötavarat kuolleilta. Palasi aamuyöstä koskelaisten kylään. Ampui palavia tuohinuolia kuiviin kattoihin ja päästi karjan aitauksestaan ryntäämään metsään. Se oli kosto veljen kuolemasta.

Nämä koskelaiset olivat jo ottaneet vastaan mustaviittojen uppsalalaisen jumalan. He menivät kerran kuukaudessa kasteeseen, kuulusteluihin, jopa ruoskintaan jumalattomuudestaan Turkuun. He kuuntelevat seisaallaan vieraankielistä saarnaa tuntikaupalla. Lopulta tulevat kotiinsa tunnustaen vain yhtä jumalaa. He olivat jopa sen Turun kivilinnan vartioinakin. Pesänsuolaiset vihasivat heitä melkoisesti. Muutaman peninkulman erämaa välissä piti heidät erillään toistensa kurkusta.

Nyt oli tiedossa mahdollisuus saada ryöstää heidän varastonsa. Siihen Karhaturkki pyysi Tourulta kolmea miestä ja he noutaisivat saaliin kotiin. Siihen suostuttiin. Se vaikutti helpolta tavalta saada seuraavaan talveen kaikille helpompi elämä ja riittävä toimeentulo. Lisäksi se olisi vain vanhojen velkojen maksua.

Kuolleet tarkastettiin. Kaikki metalliset esineet otettiin pois. Vyönsoljet, koristeet ja paremmat vaatteet otettiin käyttöön. Raadot päätettiin jättää ilvesten, susien ja kettujen ruokapöydäksi. Nekin hyötyisivät ja lisääntyisivät näistä rosvoista.

Nuotiota paranneltiin ja asetuttiin odottamaan aamua. Karhaturkki sai mukaansa Starkan, Yöhuudon ja Harmaaheikin noutamaan ryöstösaalista. Ryöväri oli puhdistettu haavastaan, eikä palovammat eivät olleet kuolemaksi. Hänet oli juotettu ja syötetty kävelykuntoon. Hänen piti näyttää tie. Loput ottivat taistelupaikalta voitettut tavarat ja lähtivät Pesänsuolle. Tämän talven suurin pelko ja valtausvaara oli torjuttu. Kylä saisi olla rauhassa muilta, paitsi ristinmiehien sotilailta, joista ei koskaan tiennyt tarkoitusta. He voivat suurellakin joukolla käydä suonlaidassa, mutta eivät uskalla kylään.

Viime talvena kaupungin mustakaapuiset sotilaat hiihtivät ohitse vain muutaman nuolenlennon päästä. Kaksi aseetonta tuli neuvottelemaan. Heidän asiansa oli käsky koko kylälle saapua Turkuun ankarasti ruoskittavaksi jumalattomuudestaan ja synneistään. Samalla heidän pitäisi tuoda turkiksensa ja muu saalis mukanaan, korvaukseksi jumalalle, että eivät uskoneet häneen. Siellä heille annettaisiin lopulta hyvän jumalan kaste. Paatuneimmat mahdollisesti laitettaisiin kahleisiin muutamaksi vuodeksi taas rakentamaan linnaa.

- Siinäkö kaikki?

Kysyi Touru. Miehet ilmoittivat, että he ovat vain kirkon alhaisia, pappien sanantuoja, piispan käskyläisiä ja jumalan miehiä, joten tämä oli pelkästään välitystehtävä.

- Mitä he sanovat palatessaan Turussa juuri olevalle piispalle?

- Sanokaa, että meitä on viisikymmentä hyvää Ukko on ylijumalaan uskovaa soturia ja saman verran lisää omiin pikkujumaliimme uskovia, eli siis onko sellainen se sata! Saaliimme pidämme itse! Me syömme lihamme ja kalamme omiin suoliimme! Turkuun tulemme vain kaupankäyntiin, jos taataan kaupparauha matkoille ja markkinoille. Menkää ja kertokaa tämä!

Tourun sanat olivat kuultu. Miehet hiihtivät kertomaan odottavalle sotajoukolle. Siihen kuului pelkästään hiihtomiehiä kevyine jousineen ja miekkoineen. Touru arvasi, että tämä sakki ei pyrkisi kylään. Ne lähtivät kuitenkin aivan toiseen suuntaan, kuin Turkuun. Oli vielä päivänvaloa tarpeeksi, joten Tourn arveli heidän kiertävän vain pelotellakseen ympäri kylän etelästä takaisin länteen. Varmuudeksi hän kuitenkin määräsi kuusikymmentä miestä aseineen suksille ja hiihtää ristinsotilaiden perään.

- Pelotellaan mekin niitä. Heidän pitää joko asettua puolustukseen, tai käännäytävä kiireesti etelään päästäkseen Paimiovirrälle. Muuten he joutuvat hiihtämään koko suon yli ja sieltä ei enää kukaan hiihdä tällä päivänvalolla Turkuun.

Kävi, kuin oli Tourn tiesikin. Joukon huomattessa takaa-ajajat, he kiireesti kääntyivät suolla etelään. He tiesivät taistelusta tulevan kannaltaan tuhoisan. Henkensä hädässä he hiihtivät suurta ympyrää, kääntyen kohti länttä. Heidän annettiin mennä, vaikka heikommat joukosta jo jäivät. Tourun miesten olisi ollut helppo saada heidät kiinni ja vangita. Turhia vankeja ei kuitenkaan haluttu kylään syömään ja vartioitavaksi. Toisaalta ristinmiehet eivät välittäneet omistaan. Vanki oli heille sama, kuin kuollut sotilas. Ei mitään vaihtokauppaa, tai hyvitystä niistä käytäisi. Se oli linnanhera kieltänyt.

Section 3

Aamu oli jo pitkällä, ennen kuin he lautallaan tulivat virtojen risteykseen. Siitä oli myötävirtaa varsinaiseen markkinapaikkaan vielä tovi. Viivytyksen oli aiheuttanut heti aamulla vieras vene. He olivat vielä suvannossa sauvojensa varassa. Olivat lopettelemassa aamiaistaan, kun alavirralla rätkäisivät sorsat lentoon. Se oli tuttu varoitusääni ihmisestä. Kohta perään kuului vaimea loiskahdus, jonka aiheuttaa työntösauva. Alaspäin mutkaan oli matkaa nuolenlento. Miehet tarttuivat jouksiinsa. Ne vedettiin vireeseen ja keihäs puristettiin käteen.

Alhaalta tuli esiin aivan uusi vene. Se oli lautarakenteinen ja hohti kyljistään tuoreella puulla. Ei ollut tervassa. Siinä oli neljä miestä. Kaikki tasatahtia työnsivät sauvoilla pohjasta ja rannoilta vauhtia. He huomasivat lautan ja ohjasivat kiireesti veneensä toiseen rantaan. Välimatkaa ei jäänyt, kuin keihäänheiton verran. Kului pitkään aprikoidessa. Molemmat silmäilivät toisiaan ääneti.

Veneen miehet olivat kaikki jo iäkkäitä. Heistä näki, että viime talvi oli ollut rankka ja kuluttava. Nämä olivat turkisryysyissään laihoja. Naamat olivat syvällä kuopalla ja parilta puuttuivat jopa hampaat. Varsinaisiksi rosvoiksi ei heitä voinut ajatella. Niillä on aina varastettuna paremmat varusteet. Aurinko ehti nousta joen suuntaan lautan taakse. Se esti venemiehiä selvästi näkemästä, mitä lautalla tapahtui. Sieltä huudettiin Hämeen suomeksi.

- Piispan julistama kaupparauha on voimassa tälläkin joella!
- Piispaa ja hänen käskyjään emme kunnioita! Saatte meidän omalla sanallamme kulkea rauhassa ja ohittaa meidät!

Huusi Tourunpoika vastaan. Tuli taas pitkä hiljaisuus. Yöhuutaja kehotti venemiehiä.

- Olemme sauvojen varassa tässä poissa tieltänne!
Ohittakaa, jotta pääsemme lauttamme kanssa markkinoille!
Olemme pesänsuolaisia!

Veneessä neuvoteltiin. He eivät olleet varmoja tilanteestaan. Lautalla oli ryöstettäväksi melkoinen turkismäärä. Heitä oli siinä vain kaksi, vaikkakin pelottoman ja kokeneen näköistä. Toinen lautta saattaisi olla tulossa lisämiehineen. Hyökkäys olisi varmasti tuhoisa, sillä kaksi miestä ehtii ampua kaksi nuolta ja heittää keihäänsä. Siinä voisi käydä pahasti. Siksi he päättivät mennä veneelään ohi. Lautta kuului siis pesänsuolasille. Pesänsuolaisten maine oli kunnioitettava Hämeenkin miesten korvissa .

- Ohitamme teidät! Älkää tähdätkö jousillanne! Emme halua, kuin saada tavaramme kotiin. Lähdemme nyt!

Venettä työnnettiin hitaasti vasemmassa rannassa kohdalle. Miehet olivat vaanivia. Heidänkin jousensa olivat jaloissa valmiiksi jännitettyinä. Veneessä oli selkäkonttien lisäksi vain kaksi suurta säkkiä. Luultavasti sisälsivät siemenviljaa. Yöhuutaja oli oman haapionsa takana valppaana. Hän seurasi molemmat rannatkin mahdollisten rannalla vaanivien varalta. Kohdalla venemiehet pyrkivät jopa vitsailemaan ja hymyilemäänkin. Ohi päästyään he lisäsivät kiireellä vauhtiaan. Katosivat joenmutkan taakse piiloon.

- Kiireellä liikkeelle!

Komensi Tourunpoika.

- Luuletko, että lähtevät peräämme rantaa pitkin?
- Eivät varmaankaan, mutta varovaisuus on nyt paikallaan. He olivat Hämeen miehiä, mutta miksi kummassa ne noutavat viljansa täältä? Onhan siellä omat suuret pellot ja joet lähemmäksi rannikon markkinoille.

Loppumatka sujui ongelmitta. Vastassa oli rantatöyräällä itse Vilikki. Siinä oli mies, joka oli pelkkää ystävällisyyttä, ymmärrystä ja auttamishalua, mutta

armoton kaupoissaan. Hän petti vailla omantunnontuskia niin yksinäistä turkismetsästäjää, kuin veromiehiäkin.

- Ka! Pesänsuolaiset! Teretuloa tänne skoonemiesten joukkoon! Ohja tähän, niin on somemp tarkastella tavara. Omani olla jo tässä mukavasti näytillä. Missä Touru, kun poikansa on miesten asialle laittanut? Tuleeko toiset perässä?

Puhuessaan hän jo ehti silmäillä tavaramäärän. Säikähti, kun näki vain pari haapiota lastattuna. Tästä tulisi huono vaihto, jos on talvi mennyt noin huonosti. Toivottavasti sentään turkikset ovat parhaasta päästä. Miehet kätelivät ja avustajat vetivät lautan puoliksi kuivalle maalle.

- Hyvä lautta sinulla taas! Se on tehty näköjään kelopuusta. Se on hyvä, ei vety, eikä ala uppoamaan merimatikallakaan. Niin missä on isäsi Touru?

- Jäi parantelemaan kotiin kylmäntautiaan. Kasteli itsensä viikkoja sitten. Laittoi terveisiä ja pyrkii kesän muihin markkinoihin mukaan.

- Miten meni talvi? Kuoliko paljon väkeä? Entäpä saaliit, vieläkö metsä antaa runsaasti?

- Vanhuksia toki muutama meni polttoihin ja kylmäsairauteen. Saaliit eivät ole hyviä. Moni haluaakin ruveta kokeilemaan, josko pellostä, tai kaskesta saisi paremmin talveksi syötävän. Onhan sinulla siemenviljaa? Tulivat vastaan oudot miehet säkkeineen.

- Ne olivat renkolaisia. Olivat jo Ulvilassa meitä vastassa. Olivat tilanneet tästä Lauttakylän miehiltä veneen. Vaihtoivat ohraa ja ruista. Olivat joutuneet syömään nälkänsä siemenviljansa. Vanajan miesten yhteisaitassa oli tulipalossa mennyt vilja pilalle. Joutuivat hakemaan näin kaukaa viljansa. Porvoonjoen markkinamiehillä oli ollut vain vähän varastoa. Turkuun eivät halunneet mennä.

- Se oli iso ja painava vene lasteineen. Kuinka neljä miestä sen saa Rengon metsiin? Siinä on pitkiä kuivia kangasmatkoja vedettävänä, ihmetteli Yöhuutaja

- Tulee varmaankin lisämiehiä avuksi. Heillä oli kiire, siemen pitäisi olla maassa jo. Mitä saalista ja hyvää kääröihinne onkaan kätetty?

Alkoi kaupankäynti. Päällimmäiset hirvennahat kierrettiin auki ensin Yöhuutajan erästä. Alkoi tinkiminen kattiloista, kirveistä ja puukoista. Välillä Vilikki antoi periksi jo siksikin, kun luuli kaiken saaliin siinä olevan.

- Viisi ketunnahkaa ja saat puukon, kymmenen nuolenkärkeä ja neljä keihään.

- Hyvä on! Siinä on kymmenen kettua. Laitahan kärjet kasaan!

Kaupankäynti oli sikäli yksikertaista, että ensin Vilikki sanoi, mitä antaa mistäkin. Sitten miehet tinkivät ja muuttelivat nahkojen määrää ja päätyivät sopuun. Vilikin avustajat veivät sitä mukaa tavaraa varastoon. Yöhuutajan haapioon lastattiin vaihto. Ruskeankellertävästä suolasta tuli ihmettelyä.

Ensin oli pikkukapallinen valkoharmaata vaihdettu vanhaan hintaan kahdellakymmenellä oravannahalla. Vilikki oli maininnut, että on mukana maasta louhittua suolaa, joka on hyvää, mutta halvempaa, kuin tuo harmaa. Sitä saa kolme pikkukappamittaa yhdellä oravaerällä. Yöhuutaja otti peräti yhdeksän mittaa sitä, kun halusi päästä oravannahastaan eroon. Toisaalta, kylällä pitää pystyä suolaamaan saaliiksi saatu kesäkala ja talveksi saadut isot saaliseläimet. Monena vuotena on lihaan tullut mädäntymisen mietojen syksyilmojen vuoksi. Tuomaan juhlassa on paljon heitetty pois pilaantunutta, kun ei ollut suolaa tarpeeksi.

Vilikki ehti kertoa kaupankäynnin yhteydessä monta uutista ja uutta asiaa. Yöhuutajaa kiinnosti tieto jauhokivestä, jota pitää lämmittää. Siihen kaadetaan sitten joukkoon vettä ja hiekkaa puolet ja syntyy kivikovaa ainetta. Samaa, jota ristinmiehet käyttävät Turussa linnan-kivien yhteen liittämiseen. Sitä sanotaan cementtikalkkikiveksi, jota pitäisi löytyä kaikkialta. Sitten

pystyisi rakentamaan kunnan takat ja jopa sen hormin katolle, josta savut menisivät.

Toiseksi olisi toinen kivi, jota oli järvien pohjassa ja soissa. Mustaa, painavaa malmikiveä. Sitä kunnolla hiilloksessa hehkuttamalla voi ruveta muotoilemaan. Siitä saa halpoja nuolenkärkiä ja muuta rautaa, jossa ei kovin tarvita kovuutta, kestämistä tai muuta raudan kykyä .

Vilikki kertoi, kuinka Skoonessa ja Visbyssä sepillä on kuumennetut hiilet saatuna tervahaudoista ja kaivoksista Germaanilta. Ilmaa pumpataan niihin kasoihin lehmänkeuhkoilla, että hehkuu helevetin tulena! Saadaan sellainen kuumuus, että se parempi rautakin sulaa. Sitä voidaan sitten kiviastiassa kaataa muottiin. Kertoi hän kei-non, kuinka savitiili tehdään.

- Savi sotketaan veden kanssa notkeaksi. Joukkoon voi laittaa pieneksi leikattua olkea ja ruohoa, pajuoksaa ja aivan pikkuisen hienoa hiekkaa. Sitten pitää olla tarkoin mitattuja laatikoita. Niihin puristetaan tuo savivelli. Sen korkeus on etusormi, niin leveyden pitää olla kaksi etusormea ja pituuden neljä. Vain tuollaisilla tiilillä voidaan saada tasaisesti etenevä seinä tai uuni. Tiilen kaikki mitat voidaan käyttää asennossa, kuin asennossa hyväksi. Sitten sitä kalkkikivimoskaa väliin ja hyvä, lähes ikuinen rakennelma nousee.

Se, märkä tiilen savimössö otetaan sieltä kotelosta pois ja poltetaan, joko hiilloksella tai sitten sellaisessa uunissa, jossa ne on ladottu liekkien joukkoon. Sveassa ja Gotlannissa ne rakentavat kokonaisia linnoja tiilestä.

Yöhuutajan käärössä oli vielä muutama kallis turkis. Siellä oli kaksi uroskarhua, joiden turkissa ei ollut reikää. Puolitusinaa saukkoa ja kymmenen ilvestä oli erässä. Kaikkien parhaiten suojattuna oli sinikettu. Niitä ei ole joka vuosiakaan tyrkyllä.

Vilikki käänteli ja katseli karhujen turkkia. Lopulta ei voinut olla kysymättä, että kuinka oli kaadettu.

- Toista löin miehenmittaisella koivuhalolla niskaan, kun se tuli ärsytettynä pesästään ulos. Se kuoli heti, kun niska murtui. Eikö ole komea?

- On totta vieköön! Se on ollut miehen työ! Tämä on oikein hyvin nyljetty ja hoidettu. Tästä saat valita jo oman maksusi mukaan ja tästä toisestakin myös! Miten sen tapoit?

- Se ei ole minun. Starkka ja pari muuta miestä sai sen putoamaan kuoppaan jo syksykylymillä. Sitten he kaulaan pujotetulla köydellä hirttivät sen. Starkka itse toimi syöttinä kuopan takana. Sekin on ollut melkoista meininkiä! Nämä kaksi ovat vallan valtavia. Kahden naaraan nahkat saa laittaa niiden päälle.

Yöhuutaja katseli varastoa. Valitsi viisi kymmenen nuolenkärjen nippua. Tarkasteli puukkoja ja paria kuparikattilaa. Valitsi puukkoja parikymmentä ja kaksi kuparista tasapohjaista paisto pannua. Otti neljä jalkajousen laukaisumekanismia. Jäniteitä hän laski viisikymmentä ja vielä kuusi pikkukirvestä.

- Olemmeko tasoissa?

Hän kysyi Vilikiltä. Tämä hyräili, laski, mutisi ja lopuksi puristi kädestä.

- Ollaan. Sulla on kuitenkin käärössäsi vielä jotakin?

- Saukkoja ja ilveksiä.

Vilikki itse kääri loput näkyviin. Heti hänen silmänsä osuivat sinikettuun.

- Tällaista ei ole aikoihin ollut! Yhden kerran elämässään näkee näin pehmeän ja viimeisen päälle kaavitun siniketun tai sateenkaariketun, tai ihmetuliketun, jolla sitä kutsuvat Tanskan hovissa .

Hän nosteli aurinkoon ketunnahkaa ja nuuskaisikin sitä. Huomasi, että sitä oli pidetty suolassa. Se on jo syksyllä saatu ja hyvin säilytetty. Siinä olisi karva kiinni hyvin. Kööpenhaminan kuningashovi on maksava tästä paljon! Samalla hän tutki saukot ja ilvekset. Hänen oli vaikea pyöritellä päässään mitään summaa. Kettu oli jo pieni omaisuus.